

- Apuvälineitä luomueläintuottajille luomuvalvonnan kirjanpitovaatimuksen toteuttamiseksi

Pirkko Tuominen, ProAgria Pohjois-Savo

Anne Johansson, ProAgria Länsi-Suomi

Ulla Turunen, ProAgria Pohjois-Karjala

17.11.2016 Luomupäivät Turku

KANSALLISEN RUOKAKETJUN KEHITTÄMINEN

Luomuvalvonta pakollisesta rutiinista vahvuudeksi luomueläintiloilla toteutusaika 1.1.2015 – 31.12.2016

Kuva Brita Suokas

Miksi apuvälineitä?

- Luomuun siirtymisen esteeksi koetaan ”byrokratia” ja lisääntyvä kirjanpitolatarve
- Merkittävä osa tilojen luomutarkastuksella saamista huomautuksista koskee muistiinpanoja
- Usein tiloilla on päällekkäisiä, ”varmuuden vuoksi” tehtyjä muistiinpanoja eli vaatimukset eivät ole aivan selvillä
- Viljelijät ovat toivoneet mallipohjia käyttöön tai sovellettavaksi omaan järjestelmään

Kenelle apuvälineitä?

- Luomukotieläintuotantoa suunnittelevalle tai siihen siirtyvälle tilalle
 - Käytettäväksi siltään
 - Pohjaksi omalle järjestelmälle
- Jo luomukotieläintuotannossa olevalle tilalle
 - Vaihtoehdoksi jos oma järjestelmä on hankala
 - Käytettäväksi vastaan tulevien uusien asioiden kirjaamiseen (esim. sv-laskuri, alhaisen jalostuksen suunnitelma)
- Pohjat eivät ole mitään ”ainoita oikeita”, vaan niitä voi hyödyntää oman tarpeen mukaan – varastokirjanpitoa myös luomukasvintuotannossa
 - Tavoitteena on tarjota yksi versio mallista, jolla kirjauksia voi tehdä

Kenelle apuvälinetä?

- Käytitpä mitä muistiinpanojärjestelmää tahansa, muista:
 - Merkintöjen teon on oltava mahdollisimman nopeaa ja yksinkertaista (suurin ongelma muistiinpanoissa on, että niitä ei tule tehtyä) -> onko älypuhelin sinulle oikea työkalu? Käytätkö tietokonetta ja exceliä luontevasti? Voitko hyödyntää käytössäsi olevia maatalousohjelmia? Kirjaatko mieluiten paperille?
 - Kaikilla henkilöillä, jotka osallistuvat tilan pyörytykseen on oltava taito ja mahdollisuus tehdä kirjaamisia (keltaiset laput tms. eivät ole paras vaihtoehto) -> tilan kaikki osalliset, työntekijät, lomittajat...
 - Varaa mieluiten viikoittain aikaa sille, että voit varmistaa, että kaikki kirjaukset on tehty -> mitä pidempi aika tapahtumasta on, sen haasteellisempaa on saada kirjaukset kohdilleen

Mitä apuvälineitä?

- Luomueläinten hoitosuunnitelma –pohja eläintuotannon kuvauksen laadintaan
- Nautojen siirtymävaihelaskuri selvittämään siirtymävaiheen päättymisajankohdan
- Varastokirjanpitopohja varastotapahtumien kirjaamiseen
- Rehunkulutuslaskuri väkirehu%:n ja siirtymävaiherehujen osuuden laskemiseen ruokinnassa
- Lääkekirjanpitolomake lääkintäkirjauksiin, jos ei muuta järjestelmää ole käytössä
- Luomusuunnitelma alhaisen jalostusasteen valmistukseen -pohja, johon voi tehdä kuvauksen esim. lihan suoramyyntin toteutuksesta

Mistä löytyvät?

- Lomakkeet löytyvät hankkeen nettisivuilta:
<http://luomu.fi/tietopankki/luomuvallonta-elaintiloilla/>
- Lomakkeet ovat vapaasti käytettävissä (niiden muokkausmahdollisuutta on rajoitettu)
- Lomakkeista on tulossa ns. aktiiviset pdf-pohjat – osa excel-muodossa

Apuvälineitä

- **Luomueläinten hoitosuunnitelma**

- Lomakepohjaan on koottu asiat, jotka Eviran luomueläintuotannon ehtojen mukaan tulee olla kirjallisesti kuvattuna. Lomake ohjaa myös suunnittelemaan, miten toteutetaan muistiinpanojen tekeminen

- Sisältö
 1. eläinten alkuperä
 2. ruokinta
 3. hoitokäytännöt
 4. eläinsuojat
 5. ulkoilu
 6. eläinsuojien puhdistus
 7. muut huomioitavat asiat tuotannossa
 8. tuotteiden markkinointi ja myynti

liitteet; pohjapiirros eläinsuojista (sis. lantalat ja ulkotarhat)

Luomueläinten hoitosuunnitelma

Luomuvälvonta pakollisesta
rutiinista vahvuudeksi
luomueläntiloilla -hanke

2 RUOKINTA

Pääasialliset omat rehut (omavaraisuusaste):

Rehut yhteistyötiloilta:

Pääasialliset ostorehut, vastaanotettujen rehujen tarkistus:

Rehunsaannin turvaaminen poikkeustilanteissa:

Siirtymävaihe / tavanomaiset rehut:

Rehukirjanpito (dokumentointi):

KANSALLISEN RUOKAKETJUN KEHITTÄMINEN

Apuvälineitä

- Nautojen siirtymävaihelaskuri luomukelpoisuuden laskemiseksi
- Naudan siirtymävaihe tavanomaisesta luomuun sekä eläimen että lihan osalta on vähintään 12 kk ja lisäksi $\frac{3}{4}$ osaa elämästä
- Laskuri helpottaa siirtymävaiheen keston laskentaa kun siirretään omat tavanomaiset naudat luomuun tai tilalle ostetaan tavanomaisia nautoja
- Eläimen myynti teuraaksi tai eloon on mahdollista vasta siirtymävaiheen päätyttyä – siihen asti se on myytävä tavanomaisena
- Laskuri ei suoraan sovellu siirtymävaiheen laskentaan, jos eläin on siirtynyt useamman kerran tavanomaisen ja luomutuotannon välillä!

Apuvälineitä

- Luomukotieläintilan varastokirjanpitolomake
- Pohjaan kootaan yksi tuote, jonka määrää ja siirtoja seurataan yhdessä varastossa
- Varastoon tuotujen erien ja sieltä pois vietyjen erien erotuksesta muodostuu tase, joka kertoo varastossa olevien tuotteiden määrän
- Ostot, myynnit, luovutukset, vastaanotetut, tuotetut tuotteet
- Muista, että kaikkien merkintöjen taustalla tulee olla joku kirjallinen dokumentti (tosite), joka voi olla vaikka viittaus lohkomuistiinpanoihin, kuittiin, edellisen vuoden varastokirjanpitoon.... Valmistaudu esittämään tosite tarvittaessa luomutarkastajalle

Apuvälineitä

- **Rehunkulutuslaskuri**
- Yksi tärkeimmistä tarkastettavista seikoista luomukotieläintilalla on, mitä rehuja ja missä suhteessa eläimille on syötetty.
- Rehunkulutuslaskelmapohjaa voidaan käyttää laskettaessa toteutuneen ruokinnan karkearehu-väkirehu –suhdetta sekä siirtymävaiherehujen osuutta ruokinnassa.
- Pohjaan annetaan eri ajanjaksoina (esim. kuukausittain) eri eläinryhmille syötetyt rehut tuorekiloina ja pohja muuntaa ne kuiva-ainekiloiksi laskien samalla vaaditut prosenttiosuudet.
- Laskurissa voi laskea prosenttiosuuksia samoilla rehuilla neljälle eri eläinryhmälle (esim. lypsylehmät, uudistushiehot yli 6 kk, teurashiehot ja sonnit).
- Sika- ja siipikarjatilojen laskennassa on lisäksi huomioitava mahdollinen tavanomaisen rehun osuus (5 % siirtymäkauden loppuun 31.12.2017)

Rehunkulutuslaskuri

Mallila																	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	
1	Tila:	Mallila			REHUNKULUTUS												
2	Vuosi:	2016			Luomu karkearehut												SV2 kar
3	Ryhmä:			rehu													
4				varasto													
5				oma/osto													
6				Ka%													
7																	
8	Kevätuok	Ruok. pv	Eläimiä kpl	Ruok. päiviä yht.	kgka/el/pv	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	
9	tammikuu	31		0	#JAKO/0!												
10	helmikuu	29		0	#JAKO/0!												
11	maaliskuu	31		0	#JAKO/0!												
12	huhtikuu	30		0	#JAKO/0!												
13	toukokuu	31		0	#JAKO/0!												
14				0	#JAKO/0!												
15				0	#JAKO/0!												
16	yht.	152		0	#JAKO/0!	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
17																	
18	Kesäruok.																
19	kesäkuu	pp.kk.vvvv		0	#JAKO/0!												

ryhmä 1

ryhmä 2

ryhmä 3

ryhmä 4

oletustarve

OHJE

Apuvälineitä

- **Luomueläinten lääkekirjanpitolomake**
- Lomakkeelle tiivistetty Eviran luomueläintuotannon tuotantoehdoissa sekä kaikkia tiloja koskevissa ns. täydentävissä ehdoissa ohjeistetut eläinlääkinnän muistiinpanoja vaativat asiat
- Eläimen tunnistetiedot, sairaus, hoitopäivä, hoitoaika, hoitokerta, lääkevalmiste, lääkemäärä varoaika, lääkkeen myyjä, lääkityksen aloittaja
- Jos tilalla on käytössä joku muu eläinlääkinnän kirjanpitojärjestelmä, johon voidaan tehdä kaikki luomutuotannon edellyttämät kirjaukset, on sen käyttö ok. (Huom! Voit käyttää tätä pohjaa myös yhden eläimen lääkintöjen kirjaamiseen useammalta vuodelta, jos siemennyskortin taustan tila vaikuttaa hankalalle)
- Muista kuitata lomake myös, jos edellisen tarkastuksen jälkeen ei ole tarvittu eläinlääkintää!

Lääkekirjanpitolomake

Tila: _____

LÄÄKEKIRJANPITO

Vuosi: _____

eläimen/ eläinryhmän tunnistetiedot	sairaus / lääkkeen tai lääkerehun käyttöaihe	hoitopäivä- määrä	hoitoaika	hoitokerta	lääkevalmiste tai -aineen tai - rehun nimi	käytetty lääkemäärä	luomuvaro- aika ja päättymispvm	lääkkeen myyjä	lääkityksen aloittaja

Jos lääkitystä ei ole käytetty yhdellekään eläimelle, kuittaa lomakkeeseen "EI LÄÄKITYSTÄ" esim. 1 – 2 krt vuodessa

Apuvälineitä

- Luomusuunnitelma alhaisen jalostusasteen valmistus
- Alhaisen jalostusasteen toiminnassa tehdään oman tilan tuotteista valmisteita, joissa maataloustuotteen olomuoto muuttuu.
- Ainoastaan leivän valmistukseen tarvittavaa tuorehiivaa ja esimerkiksi yrttisuolan tai hapatettujen kasvien valmistukseen tarvittavaa ruokasuolaa saa ostaa tilan ulkopuolelta.
- Esimerkkejä toiminnasta; oman tilan raaka-aineista valmistetut jauhot, marjojen jäädytys, leivän valmistus (vettä, suolaa, tuorehiivaa voi lisätä), tilan ulkopuolella rahtityönä teetettyjen tuotteiden paloittelu ja kaikkien näiden pakkaaminen ja merkitseminen sekä markkinointi luomutuotteina

Apuvälineitä

- Luomusuunnitelma alhaisen jalostusasteen valmistus
- Sisältö
 1. Toiminnan kuvaus
 2. Valmistettavien tuotteiden koostumus
 3. GMO ja säteilytys
 4. Tuotteiden erillään pito
 5. Tuotantotilojen ja laitteiden puhdistus
 6. Alihankinta
 7. Pakkausmerkinnät
 8. Kuljetukset, varastointi
 9. Muistiinpanot, taseet
 10. Toiminnan riskit ja niiden hallinta
 11. Toimenpidesuunnitelma virheellisten tuotteiden osalta

Alhaisen jalostusasteen suunnitelma

LUOMULIITTO

Luomuvalvonta pakollisesta
rutiinista vahvuudeksi
luomueläintiloilla -hanke

LUOMUSUUNNITELMA ALHAISEN JALOSTUSASTEEN VALMISTUS

Tila:

Toimija:

Tiltu:

Luomurekisteritunnus:

Apuvälineitä jatkossa

- Tarvittaisiin myös helpotusta teuraaksi ja eloon myytävien eläinten jäljitettävyysskirjanpitoon.
- Esimerkiksi siten, että eläinrekisterissä olisi suoraan merkintä, mitkä eläimet ovat luomueläimiä, mitkä vielä siirtymävaiheessa olevia eläimiä
- On jo sovittu, että tätä asiaa viedään eteenpäin yhteistyöneuvotteluissa rekisterin ylläpitäjien, teurastamoiden ja eläinvälittäjien kanssa

Esitellyt apuvälineet ja muuta hyödyllistä löytyy täältä

- <http://luomu.fi/tietopankki/luomuvälvonta-elaintiloilla/>
- https://www.luomuwiki.fi/doku.php?id=luomuwiki:kotielaeintuotanto_muistiinpanot